

Tante etiam est pinguedinis q̄ q̄n piscatoruz
p̄cutitur venabilis siue telis vulnus non sentit
nisi prius pinguedo totaliter perforet. sed quā
do caro interior leditur tūc facillime capitur. qz
amaritudinem aque salse non sufferens lit̄ pe-
tit. Tante aut̄ est quātitatis q̄ nō capit̄ tota pa-
tria ex sua captura emēdatur. Catulus suos a-
more miro diligit 7 eos in pelago longo tpe cir-
cūducit. q̄ si eos ab arenarū cumulis impediri
cōtigerit aque multitudinē ī ore collectā super
eos fundit. 7 sic eos a periculo liberans ad p̄fū-
dum pelagi reuocat 7 reducit. cōtra oēs occur-
sus ipsis nociuos p̄ eoz defensione se opponit.
7 semper inter se 7 mare in parte tutiori eos po-
nit. 7 q̄n inualescit tempestas fet̄ suos adhuc
iuuenes 7 teneros ī vētrē suū cōtrahit quos se-
renitate facta viuos euomit iterum 7 emittit vt
dicit idē. Irē iorath cōtra cetū pugnat quidaz
piscis serpentin̄ 7 venenosus sicut cocodrillus
7 fugiūt pisces ad caudam ceti. qui si deuict̄ fu-
erit pisces p̄dicti moriūtur. V̄ si nō poterit ille
piscis pestifer deuincere cetum. a faucibz suis fu-
mosum vaporē fetidissimum in aquam emittit.
Cetus vero fumo odorifero de ore emisso. feti-
dum odorem repellit 7 sic se 7 suos p̄tegit 7 de-
fendit.

Explicit liber. xij. de terra 7 ptibz eius.

Incipit liber. xij. de terra 7 ptibz eius.

Distq̄z diuina

cooperante gratia completus
est tractatus de proprietatibz
corporis sup̄remi liminosi. s. ce-
li 7 corporis intermediij lucidi
perspicui 7 dyaphani. s. ignei aerei 7 aquei. vlti-
mo dicendū est de pprietatibus corporis īfimi
7 opaci. 7 hoc tam in generali q̄ in speciali. Cor-
pus aut̄ infimū 7 extremū est ipsa terra respectu
celi. de cuius pprietatibz cōibus aliq̄ sunt huic
opusculo inferenda 7 hoc quo ad eius substan-
tiā 7 qualitātē 7 contentū siue ornatum. Conti-
net aut̄ in se inter̄ p̄ ornatu oīa metheorica et
mineralia sicut lapides 7 metalla. exterius vero
sensibilia sicut bestias 7 iumenta. et vegetabilia
vt herbas plantulas 7 arbuta. de quibz omni-
bus ponenda sunt aliqua in hoc tractatu. put̄
de eis sacra scriptura videtur in superficie facē
mētione. Simplicia aut̄ 7 omnibz fere nota cre-
dimus hic p̄ simplicibz sufficere debere. 7 ideo
de illis pauca recitantes maiora maioribz 7 sub-
tiliora subtilioribz reseruamus. Hoc autem in
principio huius opusculi volum̄ p̄testari. V̄
parum aut̄ nihil de nostro hic apponimus. s̄ au-
tētica sanctorū 7 etiā aliquoz p̄boz dicta quē

admodū in precedentibus fecimus interscalari-
ter inferemus.

De terra. Capitulū. j.

Terra itaqz vt di-
cit Isid. li. xij. ca. primo. est in media
mundi regione posita. ab omnibus
partibus celi in modū cētri equali interuallo se-
parata que singulari numero totū orbez signat
in plurali vero singulas eius partes. Est aut̄ di-
cta terra vt dicitur ibidē a superiori parte qua
teritur. Hec 7 hum̄ dicit̄ a mari humido cui
coniungitur. Dicitur 7 tellus quia fructus eius
tollimus. Dicitur 7 ops eo q̄ opez fert frugibz
Eadem dicitur arida vel quia arature vel cul-
ture ē apta. vel quia ab aliquo siccitate pp̄ria
est distincta. q̄ enī humida sit hoc ab aque vici-
nitate sortit̄ sicut ibi dicit Isid. Proprietates
autēz terre describit Basilus in exameron sic.
Terra inquit est corpus infimū 7 mediū equali
bus spacijs a celo remotū. 7 iō celi centrū a sapi-
entibus est vocatū vnde 7 omnium corporoz ē cor-
pulētissimū de simplicitate 7 subtilitate habēs
minimū alterū mundi firmatuz fundamentum.
Corpus natura frigidum 7 sicū. quantitate re-
spectu celi minimū quāuis in se maximū. quali-
tate obscurū 7 ex se opacū. figuratione spericuz
7 non nisi aque glutino p̄mansuū sedm̄ se totā
quietum. licet in suis partibz suscipiat sepe mo-
tum omnium corporaliū viuentiū habitaculuz
pedum dei scabellum dictū eo q̄ in corpore mū-
di minima est species huius elemēti minusqz ap-
paret̄ i eo diuine operatio potestatis p̄pter qd̄
dicitur suo quasi infimo pede tangere terram.
Quia respectu magnitudinis 7 pulcritudinis
celi minime videtur in corpore terre diuine sapi-
entie sublimitas relucere. q̄uis autem terra re-
spectu celestis corporis sit infima tamen lumi-
narium celestium influentia est maxime suscepti-
ua. Et ideo secundissima est tanq̄ mater omni-
um 7 multarum 7 contrariarum specierum ma-
xime productiua. Cum enim sit celi centrum in
omni sui parte ab ipso recipit influentiam 7 ef-
fectum. vnde quod minus nobilitatis videt̄ ha-
bere in sua substantia recuperat in effectu 7 vir-
tute sua quia nobiliores producit fm̄ quid spe-
cies aliquas q̄ ipsum celum quod pro ornatu
habet solas īsensibiles stellas. Terra vero pro
ornatu cōtinet 7 p̄ducit vegetabiles sensibiles
7 rationales creaturas vt dicit basilus. Dicit
etiam ad hec idem. terra vt dicit p̄bus est pro-
p̄ijs equilibrata ponderibus. quolibet enī sua
rum partū suo pondere nitit̄ ad mundi mediū

quo nisu 7 inclinatio singularium partium: tota circa centrū equilibrata suspēditur 7 equaliter immobilis retinetur sicut scriptū est. Qui fundasti terram super stabilitatē 7c. Ideo fm **Isi.** li. xj. dicitur solum quia elementū est solidū 7 cui iussibet corporis quātūcūq; pōderosi sustinēs totā molem. vnde quelibet grauiā sursum mota quousq; terram stabilem tangant permanent ī quietā. sed cū peruenierint ad terram quietātur. propter insignes aut ipsius terre proprietates nobiles 7 effectus error gentiliū terram deificauit 7 eam diuinis honozibus antiquit⁹ venerati 7 colere consuevit sicut tangit **Isi.** li. viij. in tractatu de dijs gentiū 7 nominibus ca. xij. **Cerem** deoz matrē vocauerunt antiqui terram a creādis frugibus sic dicta eo q; oīa cibā 7 nutrit indigentia alimento. nā terra mater est fecunditatis q; nullū vegetabile pōt crescē nisi ī terrestri substantia radicitur. Ideo etiā ops est dicta quia melior sit terra ope culture. 7 ex ipsa cōsequitur opem victus quelibet viuens creatura dicta est dea vesta quia cōstat vi sua vel q; herbis 7 arboribus 7 florib⁹ sit vestita vt dicit idē. terra enī seminibus arescentib⁹ in hyeme colorem cōcipit ab ethere in vere 7 estate. vnde tūc herbis 7 florib⁹ ornatur 7 vestitur quib⁹ in autūno 7 hyeme spoliatur. In signū aut tante fecunditatis 7 virtutis facta est ei magna ymago feminea alma mater nūcupata torrida corona posita sup currū cui leones domiti subijciebantur in vna manu portabat clauē ī alia tympanū siue cimbaliū cuius aurige vibrabāt gladijs q̄s gestabāt 7 galli matronā sedentē in curru suble qui singebātur 7c. Mater siquidē fuit dicta eo q; plura pariat 7 omnib⁹ mortalib⁹ cibū gignat dicitur vīt 7 mater alma eo q; oīa aīalia alat. est enī elementoz nutritrix terra vt dicit **Isid.** cozonam toridā in capite gestare dicitur q; cūctis ciuitatib⁹ suppositis īsignitur ī curru rotato vehit q; ipsa terra pēdet ī volubili aere in quo sustinetur. sedet aut in curru volubili q; cum oīa moueantur illa sola dicitur nō moueri q; illi leones subijciunt mansuetos ostēdit nullū genus esse tamferū q; ī morte nō subijci a terra possit aut superari q; clauis in manu fingitur ostēdit q; terra hyeme clauditur 7 vt nascātur fruges in vere aperitur. **Q** aut terre dicantur galli seruire ostendit q; volatilia indigent seminib⁹ terre 7 ideo aues eam oportet sequi 7 ad eā descendere vt in ea possint semina victus gratia reperire. sonitus aut cymbaloz designat in colendis agnis strepitus ferramentoz vomerū 7 ligonū 7 ideo eneorū quia antiqui instrumētis eneis

colebant terram anteq̄ ferrum esset inuentum vt dicit **Isid.** quia ministri eius cum strictis gladijs finguntur designat q; pro terra defendenda vel acquirenda sepe bella cōmittuntur ī quibus gladij extrahunt. bis 7 alijs multis modis describuntur proprietates terre sub integumēto fabularum sicut ibidem recitatur ab **Isid.** quōuis autem terra sit summe fixa 7 stabilis fm sitū summe tamē inter elemēta est passibilis per effectū. Item quōuis fm substantiam sit frigida quosdā tñ in se cōtinet vapores igneos q̄s emittit vt patet ī ethna 7 vulcano sic ibidē dicit idē. Itē quōuis terra superficialiter exteri⁹ sit nigra 7 in decora ītrīsec⁹ tñ cōtinet multa p̄ciosa. Ex q̄dā enī celestis influētie īpressioe ī interiorib⁹ terre venis p̄ciose gēme 7 nobilia metalla generant. vñ 7 terre virtuositas sub q̄dā extrīseca deformitate occultat. Itē terra vndiq; mari cōiungitur 7 maris brachijs circūdatur 7 percutitur a cui⁹ humiditate p occultos meat⁹ penetrat ne p̄cicitatis naturalis dominiū resolutis p̄tib⁹ redigar in puluerē vt dicit beda. Itē terra quōuis ī suo toto sit solida in substātia ei⁹ tñ quilibet ps ad centrū ē naturaliter motina 7 p admixtionē ignearū partiū 7 aerearum fit in aliquibus suis partib⁹ rara 7 porosa cauernosa 7 spōgiosa. cuius concauitate vapor ventosus subintrās terre partes cōmouet 7 agit 7 generat terremotum sicut dicit **Arist.** libro methoz. Ventus inquit frigidus ī ventre terre agit⁹ facit istā agitatōem que ē terremot⁹. 7 sequit ibidē sic fit sonit⁹ ex cōfricatōe corporoz se allidētū in aere ita fit mot⁹ ex diuersitate agitatōis venti occultati in terra 7 ē signū sup hoc. q; nō adquiescit donec scindat terra 7 exit ventus audita voce 7c. Itē ibidē dicit **Arist.** in locis in quib⁹ fit cōcursus mans vebemēs 7 agitatio vndarū eius ī locis multarū cauernarū fit vebemens terremot⁹ sicut accidit tpe herculis in quibusdā insulis in quib⁹ incepit eleuari terra ad similitudinē collis deinde scissus ē loc⁹ ille 7 exiuit ventus fortis qui destruxit ciuitatē cui⁹ īpressio manifesta ē vsq; nūc 7c. Item idē ibidem terremotū cōsequitur vel cōcomitat tenebrositas tegēs solē abiq; nube vsq; ad cōsūptionē terremot⁹ ppter vaporem grossū 7 āncedit terremotū signū signās eius eē qd vides ī celo nubes lōga sic linea recta añ occasum solis. Et seq̄ ibidē. 7 accidit quōq; terremot⁹ ppter eclipsim p lunā. q; tūc calor solis nō puenit ad aerē vt subtiliet 7 cōsumat vaporem q̄ est cā terremot⁹. Itē in li. vegetabiliū **arist.** terremot⁹ in locis arenosis nō fit sed ī locis interiorib⁹ cauernosis 7 exteris in superficie duris sicut

sunt loca montium qz si locus in superficie fuerit rarus exalat vapor paulatim 7 non fit tanta aggregatio vaporis vt possit mouere terrā. sed cū locus interius est cōcauus 7 spongiosus 7 exterius solidus atqz durus aggregatis partib⁹ vaporis fit agitatio fort⁹ ita qz aliqui scindit terram. In locis ergo omnino porosis non accidit de facili motus terre propter vaporis continuationē nec in locis valde duris 7 compactis. ppter partiu⁹ cōpressionē propter quā illas vapor plurimū nō subintrat. sed accidit in locis interius cauernosis. sed duris exteri⁹ 7 cōcompactis. hucusqz Arist. Item terra cui⁹ sit elementum fm substantiam similis est in toto 7 in partibus sed tñ fm qualitatem non est in suis partibus vniformis immo. ppter aliarū qualitatu⁹ elementarium admixtionē cōplexionem 7 naturam mutat 7 ideo vniformē non habet dispositionē nunc colorem variat nunc sapores. ista diuersitas multis accidit de causis 7 in multis modis. qñqz ex sua eleuatione 7 depressione. nā eleuata ē frigidior depressior vero 7 declinior esse calidior consuevit quod vt dicit macro. accidit propter radiorum solis fortiozem impressionez tam in locis depressis qz in altis. aer enim grossior est in vallib⁹ qz in montanis. 7 ideo maior ibi fit aggregatio radior⁹ 7 etiaz cōculcatio. ppter reuerberatōem ad aerē grossius. in locis hō motuosis 7 altis qz aerem habēt rariozē dispersū radij 7 nō ita coartantur 7 ideo minor ibidē generat color. Itē ex directa vlt indirecta solis oppositione quia illa terra fertilior est que fm sitū disposita est maxime ad susceptionē cōcurrentiū radior⁹ solarū. que vero magis elongant a radijs min⁹ apta frugib⁹ 7 fructib⁹ reperit. Itē ex ventoz diuersificatione. nā terrā quā cōtinue pflat ventus orientalis temperate calida ē 7 in ter humiditate 7 siccitate quasi media vt dicit cōstan. 7 ideo est secūda florib⁹ 7 fructib⁹ 7 magis cōgrua hominū habitationi. Occidentalis aut ventus magis attinet frigiditati 7 humiditati 7 minus efficit terrā tpatam 7 ideo occidentalis terra minus est secūda. Vetus aut septētrionalis terrā desiccata 7 ifrigidat tamē ratione puri aeris ipsam subtiliat 7 depurat. vñ in terra aquilonari homines sunt proceri stature 7 eligātis forme. frigiditate enī exterioris aeris claudunt porū 7 calor naturalis retinet intrinsecus ex cui⁹ virtute 7 statura ampliatur 7 figura corporis decorat. Ventus aut australis qz calid⁹ est 7 humidus terrā quā cōtinue pflat turbat calefacit inspissat 7 ingrossat. 7 iō homines australis regiōis sunt stature p̄trarie 7 figure illis

qui habitant in aquilone. 7 ideo homines taliū regionū nō sunt ita animosi 7 iracūdi 7 clamoro si sicut alij vt dicit cōstan. Item variatur qualitas terre siue p̄prietas ex elongatione a mari siue appropinquatōe. nam terra vicina mari meridionali calidior est 7 humidior terra que ē vicina aquilonari. nam vapor calidus 7 humidus a mari resolutus calefacit terrā que est sibi propinqua. mare vero septētrionale ecōuerso. 7 iō mare ponticū dulci⁹ est qz cetera maria siue minus salsum quia plus in illo vincit frigus. Et iō vapor frigidus ab eo resolutus terram ifrigidat propinquā zc. Itē variatur ex hominū exercitio 7 opatione. quāto vero pl⁹ fodit⁹ 7 eueritur. tanto ei virtus insita cū singulis partibus ampli⁹ p̄miscet⁹ 7 sic aptior redditur vt ex ipsa fructus multiplex generetur. qñ vero diu ociosa dimittitur 7 quieta. ad p̄ductionē fructuum redditur minus apta. Itē bona terra si roze fuerit perfusa aut cōpluta mollificatur impinguat⁹ 7 melioratur. si vero arenosa fuerit aut nimis lapidosa peior efficitur quia amplius indurat.

De monte. Capitulu. ij.

Mons est tumor terre in altum se erigēs solo pede reliquam terrā tangens. vel dicuntur montes eo qz sint super aliam terram emunētes vt dicit arist. Dicit etiaz Arist. in libro de p̄prietatib⁹ elemētoz. quidā dixerūt qz terra in principio sue cōpositionis fuit rotūda 7 plana in q̄ nō fuerunt montes neqz valles qz erat spherica in figura sicut corpora superiora. vnde montium 7 valliu⁹ causa non est nisi cōmotio aquarū que cauauerūt loca rara 7 facti sunt mōtes p̄tes duriores que non poterant cōcauari. loca vero cōcauata facta sunt loca mariū 7 flumioz zc. Itē etiaz dicitur in li. methoz. Montes inquit fiunt qñqz ex reuolenti motu terre vnde eleuat⁹ terra 7 fit mons sicut ex aqueductu accidit concuatio. p̄funda 7 fit vallis. Itē ibidē. Maris qz accessus 7 recessus quedam loca cauat. quedaz extollit 7 fiunt montes. Et qñqz mare totā terram cooperuit deinde mollia quedam etiā abra sit 7 dura reliquit. 7 in quibusdā locis congeffit mollia etiam quedā congestata cū abscederet desiccata sunt 7 in montes cōuersa zc. Mōtes itaqz sūt duri solidi 7 cōpacti. a terra versus celum erecti. 7 tamē terre radicatus sunt coniūcti qñqz tñ sunt interi⁹ spongiosi cōcaui cauernosi 7 iō ad serōne vacuitatis aquas attrahūt atqz sugunt. quas postqz fuerint eoz⁹ cōcauitates replete per capita fontiu⁹ emittunt. 7 sunt causa

sempiterni fluxus et origo et principium fluvio-
rum ut dicit Aristoteles. Ex quo patet quod montes ca-
uernosi sunt aquarum et humorum attractivi. et
attractorum continue emissivi. Item montes
sunt metallorum nobilium contentivi. a profun-
dis enim montium venis metalla nobilia extra-
hantur. Item montes sunt fructuosi et aromati-
productivi propter puritatem enim aeris in su-
mitatibus montium dominantis puriores fru-
ctus et dulciores in montibus nascuntur quam in val-
libus licet pauciores. Item montes sunt citius
quam valles radiorum solarium susceptivi. et sus-
cepte illuminationis diutius retentivi. Item mon-
tes sunt vaporum et exalationum generativi.
ex quorum aggregatione nubes in aere gene-
rantur. In altissimis tamen montibus ut in o-
limporaro generantur pluvie ut dicit Aristoteles.
quod est propter aeris subtilitatem et vaporum
paucitatem. primo enim vapor resoluitur et con-
sumitur antequam ad cacumen montium attingere
videatur. Item montes ventis et turbinibus sunt
expositi plus quam valles. et ideo ratione frigidita-
tis in montibus dominantis sunt nivium conser-
vativi. Ventis namque frigidis in montibus conge-
lantur et constringuntur. et ideo in montibus diu-
tius quam in vallibus commorantur ut patet in cau-
caso et in libano et in alijs consimilibus montibus
qui semper sunt nivibus et nebulis candidatis.
Item montes sepius patiuntur ictus fulminis et
fulguris quam valles ut dicit Isidorus. Unde et pirenei
montes a crebris fulminum ictibus nuncupantur.
Pir enim grece ignis dicitur latine similiter
et ceraunei montes a crebris fulminibus sunt di-
cti grece ceraunos fulmen dicitur ut dicit ibidem
Isidorus. Item montes quia sunt altissimi et
sublimes maxime congruunt speculatione. unde
et qui adventum hostium providere et precauere
cupiunt cacumina ascendunt et eminentia pe-
ricula a remotis predicere consueverunt. Item
montes quia quo ad naturam et compositionem
partium. solidi sunt et fortes ideo potissime sunt
apti castrosum edificationi unde mansiones in
montibus solent esse fortes et ceteris tutiores. ma-
xime quoniam propter interiorum duriciem non pos-
sunt suffodi. et propter situs altitudinem adiri non
possunt faciliter seu ascendi. Item montes quia in
herbis et in pascuis secundi sunt et vberes. ideo con-
veniunt pasture ovium et animalium refectioni modo
tuosa enim pascua et gramina in montibus cresce-
ntia sunt salubria. et nutritura animalium utiliora quam
illa que crescunt in vallibus quibus sunt generaliter
pinguiora. Humor enim nutritivus quo nu-
truntur herbe et gramina in montanis. subtilior

est et purior quam campestris. Et ideo calor celestis
facilius illam humiditatem digerit. et in substantiam
graminum et fructuum immutat perfectius et con-
vertit. tum propter humoris ipsius subtilitatem
tum etiam propter existentem ibidem aeris puritatem.
Item in montibus abundant altiores arbores
quam in vallibus et frutices densiores. Ideo mon-
tes congruunt animalium agrestium habitationi et
animi siluestrii nidificationi propter quod et
fere quoniam persequuntur a venatoribus in valle re-
fugiunt ad montes et ibi sunt tute.

De ararath Cap. iij.

Ararath mons est
armenie altissimus in quo archa post
diluvium requievit ut dicit Isidorus. et
usque hodie lignorum arche vestigia adhuc ap-
parent. vocat autem idem mons diversis nomi-
nibus. De hoc enim modo dicit Iosephus sic. Lo-
cus inquit ubi est archa noe armeni egressoribus
vocant. Illic enim arche solute reliquias usque
nunc provinciales adhuc ostendunt huius enim
arche ut dicit idem Iosephus ibidem meminit be-
rosus caldeus narrans sic. Dicitur autem et na-
nis que in armenia venit circa montes cardien-
adhuc aliqua pars esse et quoddam inde bitumen
cadere quo maxime utuntur homines ad expia-
tionem. De hoc etiam scribunt et Iosephus egi-
ptius et manasses damasc. in. xcvi. historiaram
li. sic. Est mons excelsus in armenia qui baris ap-
pellatur in quo multos confugientes sermo est
diluvij tempore liberatos et quendam simul in
archa denectum in montis venisse summitates
lignorumque reliquias ibi multo tempore esse re-
servatas. Armenie etiam montes dicuntur ce-
raunei. propter multitudinem et fulminum crebras
percussionem. grece enim cerannos fulmen dici-
tur latine ut dicit Isidorus. Hi montes inter ar-
meniam et hiberiam incipiunt a portis caspijs usque
ad fontem unde fluvius tigris oritur ut dicit Isi-
derus.

De bethel. Capitulum. iij.

Bethel mons est
in iudea vicini hierusalem ubi
domus domini fuit sub salomo-
ne edificata. Sunt autem montes bethel nemo-
rosi. arboribus consiti fertiles et fecundi grami-
nibus et herbis aromaticis pleni. et ideo cervi ca-
pre et hinnuli frequentare illosum montium cacu-
mina sunt suti.

De caucaso. Capitu-
lum quintum.

Qlucasus ē mons orientalis ab india vsq; ad thaurū porrectus per gentiū iuxta illos mōtes habitantiū varietatem diuersis nominibus nuncupatus vt dicit **Isid.** vbi autem ad orientem in excelsiorem surgit sublimitatem propter nimium candorem caucasus nominatur. nā lingua orientali caucasus. i. candor dicitur. Inde et eos qui huic monti sunt vicini crochafym vocauerunt. achafym enī apud eos candor vltimū appellatur vt dicit idem.

De hebal. Capitulum. vi.

Mons hebal est mons transiordanē in quo steterunt sex tribus post iordanis trāsitum ad maledicendum illis qui precepta decalogi non seruarent. vt patet **Deut. xviij.** Et est mons vt dicitur cauernosus et voraginosus patiens sepius terremotū cui cōcordat interpretatio eius. nam vetus vorago interpretatur. Fuit itaq; mons maledictionis et imprecatoris in quo mala transgressoribus imprecabantur. Reputabatur etiam mons vilitatis et abiectōis. vnde et sex tribus ignobiliores. s. ancillarum filij super montem hebal fuerunt ad maledicendum populo deputati. **Deut. xviij.**

De hermon. Capitulum. viij.

Hermon est mōs modicus super iordanem situs. qui in herbis et pascuis est fecundus. nā circa radices eius sine circa pedem fluentis iordanis irrigatione imbuitur. circa vertices vero eius seu cacumē copioso rore perfunditur. et id virore ex rozis et aque influentia decoratur et insignitur propter quod et ibi nutriebantur pecora que in templo debuerunt ymelari domino et offerri. et quia animalia ex rozis influentia et herbis eiusdem montis impinguata. in mōte syon. i. in atrio templi offerebātur. Ideo dicitur s̄m hebreos per prophetam quod ros hermon descendit in montem syon. quod ad litteram fieri non potuit quia mons syon mōte hermon altior existit. Insuper et ab eo valde remotus fuit. p̄ tanto igitur ros montis hermon dicitur ascendisse in syon quia pinguedines et adipēs animalium que in illo monte pascebantur ad pastum ignis altaris in hierusalem in sacrificio offerebantur propter quod et hermon lumen exaltatur interpretatur sicut dicit glo. super **Psal.** quia lumē in altari augebatur quando ignis sacrificij tali

pabulo fouebatur.

De hebron. Capitulum. viij.

Mons hebron mōs est in iudea in quo est sita ciuitas famosissima ab eiusdē montis nomine hebron dicta vt dicit **Raban.** cuius vallis dicitur vallis mambre que ab antiquo tpe ab amicis aner et eschol est possessa vt patet in **Geneſ.** Hic mons locus est solēnis ratione sanctorum patriarcharum quorum corpora ibidem quasi a mundi principio requiescunt vt dicitur **Gen.** ibi adam maximus etc. Itē illum montē potētissimi viri iure hereditario possederunt vt patet **Josue. xviij.** vbi dicit. Deleuit ex eo caleph filios emoth s̄ysai et achinaan et ptholomai etc. In hoc monte tanq; in loco tutiori dominus principium regni dauid instituit et ei vt illac ascenderet post mortem **Saul** diuinitus imperauit vbi septem annorum spacio regnans tandem ad totius regni hierusalem fastigiū assumptus fuit. Iste mōs ab antiquis cariatbarbe fuit primitus nūcupatus. i. ciuitas quatuor. qz nomina tissimoz viroz quatuor corpora ibi requiescūt vt dicit **Hiero.** s. adam et abrahā ysaac et iacob etc.

De montibus ethyopie. Capitulum. ix.

Montes ethyopie dicitur esse. viij. inter quos precipuus mons athlas est. Ethyopia enim vt dicit **Isid.** li. xiiij. ca. iij. circa occidentū mōtuoſa est et arenosa in medio. ad orientalē autē plagā deserta cuius situs ab occidento athlatis montis vsq; in egypti fines porrigitur. a meridie oceano. a septentrione nilo flumine clauditur. Huius regionis mōtana sicut et plana plurimas habent gentes. vultu et monstruosa specie horribiles. ferarū quoq; et serpentū referta sunt multitudine. Illic rinoceros bestia. s. vnicornis. illic cameli et pardi illic basilisci et dracones ingentissimi ex quorū cerebro gemme extrahuntur. Jacinctus quoq; et crisoprassus ibi inueniuntur et cinamomū recolligitur. Illic gignūt sene fere vt dracones strutiones et symie et etiam elephantes. hucusq; **Isid.** dicit etiā ibidē quod inter cyrenē et ethyopiā est fons qui friget calore diei et calet frigore noctis cōtra naturam aquarū et fontium aliorum.

De ethna. Capitulum. x.

Ethna est mons in sicilia insula ex quo erumpit ignis

cū sulphure quēadmodum in iebenna vt dicit
 Isid. li. xiiij. ca. vj. Hic mōs ab illa parte q̄ flat
 eurus vel affric⁹ habet spelūcas plenas sulphu-
 ris vsq; ad mare deductas que spelunce in se re-
 cipientes fluct⁹ ventū creant qui agitat⁹ ex sul-
 phure ignē gignit. vñ z incendiū fumosum ad
 terrā ab hoc mōte erūpere cōsuevit sicut ibidē
 dicit Isid. In hoc etiā monte sepe dicūt appa-
 rere quedā figure z audiunt sepe ab incolis ter-
 re circa montē etbne gemit⁹ z voces querulose
 vnde a plerisq; credit⁹ q̄ ibi sint loca penalia in
 quib; aie alique puniuntur quod tñ nō assero.
 sed beat⁹ Greg. in dyalago suo videtur de hoc
 facere mentionem.

De monte esau. Ca. xj.

Mons esau idem

est qd̄ mons seyr. In hoc monte ē ci-
 uitas ydumea ab eodem dicta. i. ab
 esau filio Isaac qui ciuitatez illā primitus dicit
 cōstituisse vt dicit Hiero. sup abdiā. nam esau
 seyr z edom appellatus est. de hoc dicit glo. sup
 Deut. ij. seyr. inquit est mons in terra edom i q̄
 habitauit esau in regione gabalena vbi primo
 habitabat torrēs quē interfecit chodaloamor.
 Gen. xiiij. z hic mons dictus ē ab esau piloso et
 hypsido seyr. i. z pilosus nomē accepit. istū mō-
 tem habitauerūt primo horrei homines statu-
 re gigantee enormitate corporis horribiles vt
 dicit glo. sup Deut. ij. quib; expulsis atq; dele-
 tis habitauerunt ibi filij esau vt dicit Deut. ij.
 Mōtes itaq; terre edom altissimi sunt ita q̄ ali-
 quib; partib; nubes tangere videant. Sūt au-
 tem mōtes illi cauernosi z cōcaui z spelūcis ple-
 ni vt dicit glo. super abdiā. in quib; habitāt
 homines in estate qz ibi minor ē estus solis.

De mōte effraym. Ca. xij.

Mons effraym

specialiter dicebat⁹ mōs in q̄ Jo-
 sue fili⁹ Nun recepit possessionē
 vt patet Josue. xix. in q̄ edificauit ciuitatē habi-
 tauitq; in ea. inter alios vero regionis illius mō-
 tes vt dicit adamācius. erat mōs iste herbis et
 arborib; insignior z fructib; fecūdior situ subli-
 mior aspectu pulcrior aere salubrior riuis fon-
 tium montē irrigantiū fertilior. z iō erat loc⁹ cō-
 gruus vt in eo Hielus q̄ dictus ē Josue habi-
 taret vt dicit idē adam. in eodē mōte a septētri-
 onali parte montis Josue est sepultus vt dicit
 Josue. xxiiij. Erat etiā mons iste vicin⁹ sychem
 q̄ erat ciuitas refugij cū suburbanis suis in mō-

te effraym vt patet Josue. xx. vbi sepulta sunt
 ossa Joseph vt dicit Josue vlt. In eodē etiā
 mōte reposuit Josue cultros seu macheras pe-
 trinas quib; filios israel i heremo circūcidit vt
 dicit Adam. sup Josue ca. xx. Preterea in mō-
 te effraym habitauit delbora pphetissa z sede-
 bat sub palma q̄ erat inter bethel z rama. vt pa-
 tet Jud. iij. ca. Multos enim mōtes particula-
 res siue colles habuit mons effraym. i. tribus ef-
 fraym. qz tota illius foris plurimū fuit mōtuosa
 z i locis plumb; nemososa. vt patet Josue. xvij
 Itē in eodē monte interfecti sunt principes ma-
 dian ozeb z zeb quoz capita ad gedeon trāsioz
 danis fluminz sunt allata vt patet Jud. vij. In
 ramatha etiā montis effraym nat⁹ fuit samuel
 ppheta. j. Regū. j. z ibidē cōuersat⁹ qz ab eo in
 eodē loco saul in regē primit⁹ est inunct⁹ vt pa-
 tet. j. Regū. x. In eodē etiā mōte samuel mortu-
 us est z sepult⁹. j. Regū. xxv.

De monte phasga Ca. xiiij.

Phasga mons est

maxim⁹ cōtinens in se multos parti-
 culares mōtes. nam in hoc mōte sūt
 abarim z nebo qui sunt colles sup quos ascen-
 dit moyses vt videret terminos terre pmissio-
 nis anteq; moreret⁹ z in valle eiusdē montis in
 campestrīb; moab tumulo traderetur. vt patet
 Numeri. xxvij. z Deut. vlt. Hic mons fuit i fi-
 nib; moabitaz z amonitarū diuidēs trā eozū a
 terra amorreoz quā postea possederūt ruben z
 gad z dimidia trib; manasse vt patet Deut. ij
 Radices vero istius mōtis tangūt mare rubrū
 qd̄ est mare salissimū sicut dicit Deut. ij. tā in
 tex. q̄ i glo. An isti mōtes diuidebāt trā quaz
 inhabitabāt moabite z amonite a terra quā in
 possessionē receperāt israhelite. Vnde vsq; ad
 verticē eius montis peruenit moyses z ex illo lo-
 co totā terrā pmissionis fuit cōtemplat⁹ ibiq;
 mortu⁹ est z in valle eiusdē mōtis vbi fuerūt cā-
 peltria moab sepultus est z vsq; hodie occulta
 tus sup istuz montem phasga ascendit balaam
 ariolus cū balac rege moabitaz vt malediceret
 populo israhelitico cuius maledictōem dñs cō-
 uertit i benedictōez vt dicit Numeri. xxij. Ex
 quo patet q̄ mōs ille fuit mōs diuisionis. quia
 terminus maloz a bonoz terminis diuidebat.
 qz inde dñs p balaam pphetā benedictōez po-
 pulo israhelitico cōferebat. Itē mons fuit spe-
 culatōis z cōtemplatiōis. qz inde moyses terre
 pmissionis terminos preuidebat. De hoc mō-
 te dicit Hiero. i. li. de nominib; locoz. Abarim

inquit est mons in quo mortuus est moyses in terra moab contra hiericho in supercilio montis phasga a qua tota regio in circuitu dicitur phasga et ostendit ascendentibus de lydia de meselon. et id est quod et nebo. etc.

De monte gozor. **Ca. xiiij.**

Quod est mons sine collis moabitari. Et est pars montis phasga super quem balac duxit balac ut malediceret israel **Numeri. xxiij.** Ita dicit **Hiero.** in li. supradicto.

De monte galaad. **Ca. xv.**

Galaad ut dicit **Hiero.** inus. mons est ad quem iacob venit. vij. die de carran qui fugiebat laban. Est autem ut dicit idem ad tergum fenicis et arabie collibus libani copulatus. et extendit usque ultra iordanem in terra que quondam fuit seon regis amorreorum postea vero cecidit in sorte ruben et gad et dimidie tribu manasse in quo monte est civitas edificata et consimili nomine appellata a galaad filio machir filij manasse. Hic mons inter alios est nobilis. quia mons est pasture et refectus. Est enim fertilissimus in frugibus et in pascuis et in fontibus. Item mons est medele et curatiomis. nam in galaad inuenitur resina qua curantur vulnera et diversi morbi sanantur ut dicitur **Hiero. ix.** Nunquid resina est in galaad etc. Item mons est federis et reconciliatus. quia in monte galaad confederatus est iacob cum laban et ei totaliter reconciliatus ut patet **Gen. xxxj.** Item mons est testificatus ut patet ibidem. Dicitur enim appellatum est nomen eius galaad. id est cumulus testis. Item mons est lucris et negociationis. nam montana galaad negociatores pro speciebus aromaticis comparandis sepius frequentabant ut patet **Gen. xxxvij.** viderunt negociatores venire de galaad portantes aromatica in egyptum.

De monte garizim. **Ca. xvj.**

Garizim ut dicit **Hiero.** est mons in terra hiericho cui vicinus est mons ebal ex aduerso respiciens. In his duobus montibus benedictiones et maledictiones populo intranti terram promissionis promulgabantur ut per benedictiones provocarentur ad bonum legis amatores. Per maledictiones vero terrerentur de calogi transgressores. In garizim vero sex tribus

nobiliores cum sacerdotibus proclamabant benedictiones. Et ideo inolevit consuetudo ut mons ille haberetur in veneratone a posteris et frequenter tur cum sacrificij et orationis. Unde inter iudeos et samaritanos fuit contentio de loco adorationis samaritanis preferentibus montem garizim convenientior esse ad orandum quam templum in hierusalem. iudeis contra assertibus ut patet **Job. ij.** tam in textu quam in glo.

De monte gelboe. **Ca. xvij.**

Gelboe sunt montes ut dicit **Hiero.** alienigenarum. vij. miliaria a sitopoli in quibus est vicus grandis qui gelboes nuncupatur in montibus istis perijt **Saul** cum ionatha filio suo et corruit coram philisteis israel. ut patet. **j. Regum ultimo.** contra quos indignatus **David** propter ruinam populi ipsis maledixit et maledicendo eos in siccitatem et sterilitatem commutavit ut dicit glo. super. ij. librum **Regum** ca. primo. Montes inquit gelboe vberes fuerunt ante maledictionem quos hactenus maledictioni subiaccere ferunt nec unquam ibi pluere testantur.

De monte gulgata. **Ca. xvij.**

Gulgata ut dicit **Hiero.** est mons caluarie in quo salvator noster fuit pro salute hominum crucifixus et usque hodie ostenditur in **Helia** ad septentrionalem plagam montis syon. dicitur autem locus caluarie secundum **Isid.** quia ibi capita hominum damnatorum decaluaruntur.

De gaas. **Capitulum. xix.**

Gas est collis in monte effraym in possessione. **Josue** filij **Nun** ubi mortuus fuit **Josue** et sepultus in septentrionali parte eiusdem montis ut patet in libro **Josue** ca. ultimo. cuius sepulcrum ostenditur in monte predicto usque ad presentem diem ut dicit **Hieronimus** in predicto libro de nominibus.

De monte hebron. **Capitulum. xx.**

Mons hebron est monticulus in tribu iuda contra septentrionem in. xx. ab helya miliario ubi est villa pergrandis que effrata nuncupatur. ut dicit **Hieronimus.**

De montibus israel. Caplm. xxi.

Montes israel dicuntur montes generaliter toti⁹ terre pmissionis siue fuerint ultra iordanem siue citra sepe sumuntur p terra decem tribuū que fuit mōtuosa precipue in tribu dan 7 effraym. naz 7 decem tribus nomen israel sibi vendicauerunt sub Hieroboam qui fuit de effraym 7 regnauit primo in samaria super decem trib⁹ vt dicit Hiero. 7 p3 in historia li. iij. Regū xij. Hi montes multaz erant pascuales vberes fructuosi 7 frugiferi oliuis 7 alijs arborib⁹ fructiferis confiti. erant etiam medicinales herbis 7 specie⁹ aromaticis pleni vt dicit Isid. li. xiiij. ca. iij. Samarie regio est palestine ab oppido quondam nomen accepit quod quondam erat ciuitas regalis in israel que nunc ab angusto sebastia nuncupatur. Hec regio indee vicina est 7 illi similis in natura. nam variarum opum diues est frugibus fertilis aquis illustris opima balsamis. Unde fm gratiā elementoz⁹ indei hanc terram melle 7 lacte fluentē iudicabāt. nā in eius montibus ppter pascuarū abundantia innumerabiliū ouium 7 pecorū⁹ greges 7 armēta pascebant. Apes etiā innumerabiles i eis dez mellificantes. herbarū 7 florum suauitate dulci flua nutriebantur. fructus 7 fruges propter aeris temperiem 7 rois abundantiaz citissime ad maturitatem in illis montibus ducebantur. aurū vl' argētū 7 cetera metalloz genera i illis mōtibus fodiebāt. Deut. viij. Fōtes 7 flumina de venis mōtiū superi⁹ pgrediebāt loca munitissima in illis montibus edificabant. fere siluestres sicut tigrides 7 leones i illis nemorosis montib⁹ conuersabantur.

De montibus yperboreis. Cxxij.

Herbozei mōtes dicuntur montes scithie eo q⁹ ultra eos flat boreas vt dicit Isid. li. xiiij. Sunt autez fm Isid. eundem. c. iij. terre sitbie locupletas inhabitabiles tamē plures. Nā dū in plerisq⁹ locis auro 7 gemmis mōtis sitbie effluat. grifonū imanitate rar⁹ ibi accessus hominū est. In illis montibus smaragdi optimi sunt 7 cristalli purissimi de sitbie montibus trāsmittuntur. Sunt autem silue aspere ibi 7 maxime que immambus feris pardis tigridibus 7 pantheris sunt replete. Ibi etiā sunt canes tāte magnitudinis 7 tamimense feritatis vt thaurū perimant 7 leones premant 7 occidant 7 maxime in albania 7 hircania que sitbie sunt regiones q̄

montuose sūt 7 plurimū nemorose.

De carmelo. Caplm. xxiiij.

Carmel⁹ ē mons iudee in qua est ciuitas dicta carmela. Et est duplex carmelus. vnus in superiori parte cōtra meridiem in quo nabal legitur pauisse greges. j. Regū. xxj. ali⁹ est carmelus i inferiori parte terre respiciēs mare. vterq⁹ mons fertilis est in pascuis fructibus 7 herbis.

De libano. Caplm. xxiiij.

Mons libāi ē mōs phenicis altissimus. cuius meminerunt prophete. Dicitur est autem liban⁹ a thure vt dicit Isid. quod ibi colligitur. cuius pars ad orientem respiciens libanus appellatur vt dicit Isid. Libanus etiam. i. candidatio vocatur. quia perpetuis niuib⁹ semper in hyeme. s. 7 estate candidatur. nullo enim tempore ita nix totaliter eliquescit quin i aliqua sui parte valeat inueniri. Est autem libanus fluuiorum 7 fontiu⁹ principiu⁹ 7 origo. ex eius radice vt dicit Hiero. oriūtur duo fontes. s. ior 7 dan. qui simul iuncti iordanē efficiunt. Libanus igitur est mons redolētē 7 summe aromaticitatis nam ibi herbe odorifere crescūt ibi etiam arbores thurifere conualescunt quarum gummi electi libanū a medicis nūcupātur vt dicit Hiero. Item mons est sufficientie 7 fecunditatis. naz propter rois abundantiam 7 pluuiarum frequentiam herbis abundat precipuis pascuis vberimis 7 fructibus optimis 7 maturis. Et ideo in monte libani nutriebātur animalia que offerebantur in templo. 7 i ipsius pascuis fonebantur. Itē mons erat eminētē 7 maxime sublimitatis. quoniam vt rabanus sup Regū. dicit omnes alios montes illius regionis altitudinis situ libanus excedebat. Et ideo venientib⁹ tyrum per remota valde maris nauigia se nauigantium oculis efferebat 7 quos deberent nauigantes petere portus sua altitudine ostendebat vt dicit idem ibidem. Item mons erat indeficientis influētē 7 sempiternae humiditatis nā q̄uis siccitatē preferret in sua superficie. nobilissimis tamen abūdabat intrinsec⁹ venis aque vt patet in puteis aquarum viuentiū qui iuxta salomonis sententiaz in canticis solent cōtinue cū impetu de libano emanare. vt dicitur Cant. iij. quasi poteus aq⁹ 7 zc. Item mons confidentie 7 securitatis. nam in libano quiescentes tuti sunt a venenosis 7 serpentibus quos sua aromaticitate 7 virtute fugāt tā herbe q̄ arbores

ibidez cōtinue cōcrescentes. nam cedri iūb crescentes suo odore fugant oīa venenosa z ibi venenosa reptilia viuere n̄ permittūt vt dicit Hiero. Item mons est pulcritudinis z amenitatis. nam cedroz z aliarum virentiū arborum mirapceritas graminiū z herbarz cōtinua viriditas auum siluestriū canora suauitas. riuoz z fontium multiplicitas libaniū amenū efficiunt z iocūdum. Item mons est medicine z sanitatis. ibi enī species aromaticę crescūt q̄ sunt cōtra morbos innumerabiles remedia z medele. ibi cipressi et oliue quoz liquozes z resine sunt cōtra diuersarum infirmitatum incōmoda p̄cipue medicine. Item mons leticie z iocunditatis. nā in collibus libani crescit abundantia vini optimi z p̄cipue leticie z hilaritatis maxime inductiui. Item mons honorificētie z dignitatis. nam inter omnes mōtes arabie phenicis z syrie mons libani in sublimitate. in fecunditate. in amenitate z aeris salubritate obtinet principatū vt dicit Hiero. Iosephus z Job.

De mozia. Capitulum. xxv.

Mozia est mons iherusalē in quo edificatū est tēpluz salomonis sicut dicit. ij. Paral. .iiij. Hunc enī montē emit dauid ab ornan iebuseo sexcentis siclis auri purissimi vt in eo edificaret altare dño qñ. p̄ numeratōe quā fecit dauid populus est p̄cussus. j. Paral. .xxj. In hoc monte immolauit dño z orauit z exaudiuit illum dñs de celo in igne sup altare holocausti. In hō monte obtulit abrahā holocaustū. p̄ Isaac quē dominus p̄cepit ibidem immolari Gen. .xxij. vbi dicit glo. Hiero. sup illud verbum. vade in terram visionis z offer filiū tuū sup vnum montiū zc. Hunc montē hebrei dicūt esse illum in quo postea templū conditū est in area ornā iebusei in montē mozia qui idcirco illuminans z lucens interpretat. quia ibi est dābir. hoc est oraculuz dei z lex z spiritus qui inspirat p̄phetas et docet homines veritatē. hucusq; Hiero. In eodem loco creditur iacob dormiisse z ascendentū angeloz p̄ scalam vidisse visionem vt patet Gen. .xxvij. vbi dicit glo. sup illud verbū. Nō est hic aliud nisi domus dei zc. Hoc dicitur qz p̄uidit templū z dei cultū ibidē futur. Fuit autē iste loc⁹ collis a latere montis syon vbi edificata est postea turris dauid. Unde patet ex p̄dictis qz mons mozia fuit mons visionis z reuelatōis. mons sacrificij z orationis. mons p̄phetie z instructionis. mons luminis siue illuminatōis mons angelice frequentatōis. mons diuine ap-

partitionis. mons misericordie z p̄pitationis.

De nebo. Ca. xxvj.

Nebo mons est in terra moab in vertice phasga cōtra iericho. De hoc mōte vidit moyses terram p̄missionis z ibidez mortuus est postq̄ terram fuerat contemplatus vt dicit Hiero. et patet in historijs Numeri. .xxvij.

De hoz. Capitulum. xxvij.

Mons hoz ē mōs in extremis finibus terre edon ī quo mōte mortu⁹ ē aaron iubēte dño in anno. xl. postq̄ egressus est de egypto cuz esset anno. .xxij. vt dicit Numeri. .xxvij. Fuit autem tricesima mansio in qua remanserunt filij israel postq̄ egressi sunt de egypto. sicut dicit in libro Numeri ca. .xx. Cum mouissent castra de cades venerunt in montem hoz. qui est in extremis finibus terre. In hoc mōte suscepit Eleazar filius Aaron primo sacerdotij principatum.

De oliueto. Ca. xxvij.

Mons oliueti est mons in iudea iuxta hierusalem sic dictus propter copiam oliuarum que in monte illo maxime abundabant. et ideo ab Aug. super Job. vocatur mons crismatis z vnctionis. mons luminis. mōs pinguedinis z refectionis. z mons medicaminis z curationis. Et hoc dicit p̄pter oliuarum ibi crescentium abundantia. quarum fruct⁹ est vnctuosus luminosus z deliciosus. quia vt dicit Isid. oleū oliue ex radicis amaritudine surgit in pabuluz luminis in medicamen vulneris z in refectionez esurientis. In huius montis oliuarum radice siue pede fluit rinulus qui dicitur torres cedron inter cuius ripam z montem fuit ortus quez dominus orationis z quietis gratia sepius frequentauit z subintravit. vnde z ibi captus fuit p̄mo in orto qui gethsemani dictus est vt dicit Jo. .xix. ibi. enim. s. in pede montis fuerat quondam villula dicta gethsemani cuius orti tunc temporis adhuc ibi erant vt dicit Aug. z illoz locum ortoz dñs ex cōsuetudine frequentabat. Hic autem mons fuit ad orientalem partez tēpli. z iō mane illuminabat sole oriente de vespere vero z de nocte illustrabat ex fulgore a luminariū tēpli resplendēte. Et iō merito mōs luminis dicebat. tū qz a celo z a templo lumē recipiebat. tuz etiā qz lucis materiam olei sui abundantia alijs

impendebat vt dicit Augustin⁹. In hoc mōte erat quidā viculus nomine betphage qui sacerdotū erat. in cuius montis latere erat ciuitas dicta bethania q̄ fuit ciuitas marthe lazari ⁊ marie vt dicit glo. super Matb. xxj. De hoc monte dñs celos ascendit. ⁊ supra eundem montem ad iudicium apparebit. vt patet in act. primo tā in littera q̄ in glo. In hoc monte edificauit salomon delubra excelsa. vt patet. ij. Regū. x. Et ideo vocatus est mons oliue ⁊ propitiationis. mons offensionis. iij. Regū. xxiij. quia. s. in illis idolis offendit salomon deum suū.

De olympo. Ca. xxix.

Olympus ē mōs macedonie excelsus nimis ita vt sub illonubes esse dicantur vt vicit virgilius. Nubes excessit olympus. Dicitur ē autē olympus quasi ololampas. i. quasi celum. Hic mons macedoniā a tracia diuidit. Tante enim sublimitatis est mons olympi q̄ omnes excedit aeris turbines ⁊ alias passiones. Unde philosophi ibi ascendentes vt situs ⁊ cursus stellarū inspicerent. ibi viuere non poterant nisi secū spongiās cum aqua ferrent ⁊ sic per aque attractionem aerem redderent grossiorem siue spissiorē vt dicit magister in histor.

De oreb. Capitulum. xxx.

Oreb mons est in regione madian vt dicit Hiero. iuxta arabiam in deserto cui cōiungit desertum sarracenoū. quod vocatur pbaran. ⁊ est idem mons oreb ⁊ syn vt dicit Hiero. In hoc mōte vidit moyses multas visiones vt patet Exo. iij. ibi vidit rubū ardentē ⁊ cōburentē ibi audiuit deum loquētem sibi ⁊ multa precipientes sicut post de monte synai dicitur.

De pernaso. Capitulum. xxxj.

Mons pernasus ē in thessalia iuxta boetiā. qui mons duas habet vertices quasi in celum eleuatos. in quib⁹ quondam appollo ⁊ liber bachus colebantur forte propter locorum amēnitatem ⁊ vinorum ⁊ vinearum maximam vberitatem.

De alpibus. Capitulum. xxxij.

Riphei montes sunt alpes in capite germanie vt dicit Isid. qui a perpetuo ventorum flatu ⁊ tempestatum impetu sic dicuntur.

riphei in greco impetus dicitur in latino dicuntur autem alpes. i. alti montes ad quorum cacumina non nisi per altos pedes collium ⁊ aliorum inferiorum montium peruenitur. In his alpibus sunt perpetue niues. frequētes nubes. fontium ⁊ fluminum magnorum capita et origines bestie ⁊ fere siluestres aues multiplices ⁊ maxime illius generis volucres quarū alē de nocte sunt lucētes vt dicit Isid.

De rupibus. Capitulum. xxxij.

Rupes sunt altissimi montes solidissimi ⁊ fortes contra altitudinem aliorum montium eminentes tempestatum impetus ⁊ ymbrium flux⁹ continue recipientes propter quod terra superficialiter diluitur ⁊ duriores mōtis partes ⁊ cōpactiores in petra cōmutate rupes immobiles alique efficiuntur. quantumcūq̄ autem rupes exterius multum habeant soliditatis ⁊ asperitatis. intus tamen habent aliquid spongiositatis ⁊ concauitatis. vnde humores ibidem attracti ⁊ collecti sepe per capita fontium scaturiunt ⁊ erūpunt. Venti etiam ⁊ aque cavernas rupium intrant. ⁊ sunt aliquando causa terremotus ex cuius violentia rupes quandoq̄ corruunt ⁊ rumpuntur. solis aibus vt aquilis ⁊ vulturibus rupium cacumina peruia inueniuntur. rupibus etiā maris litora sistuntur ⁊ ad durities rupis vndarum ⁊ procellarum impetus eliduntur. loca munitionibus apta in rupibus reperiuntur. auium ⁊ animalium latibula in rupibus construuntur. nebulis ⁊ nubibus capita montium obuoluntur. Radijs solaribus in ortu solis summitates rupium perfunduntur. Rupes etiam dicuntur quia ad rumpendum sunt difficiles. sine enim ferri violentia rupes nullatenus perfodiuntur. ⁊ de profundis etiam rupium venis preciosi lapides ⁊ metallorum varie species sepius extrahuntur. partes autem eminentes in preruptis rupibus dicuntur scopuli a scopin quod est intēdere vel speculari quia inde loca remotissime specularuntur.

De sepbara. Capitulum. xxxij.

Sepbara mons ē oriētis in india vt dicit Hiero. iuxta quem habitauerunt filij yethan filij hembre quos iosephus dicit venisse deinde in sepbara ad quem locum classes salomonis cum quibusdam cōmercij infra tres annos venire consueuerunt. hec est tharsis terra ⁊ portus maris vnde serui salomonis aurum ⁊ argentum si-

mias 7 panones 7 dentes elephantinos detulerunt vt patet. iij. Regū. x.

De segor. Capitulum. xxxv.

Egor est mons paruulus qui 7 bala dicitur est iuxta zodomā vt dicit Hieronim⁹ in quo edificata fuit vrbs que ad pces Loth liberata est vbi crescit vinea balsami in signū p̄tine fertilitatis 7 poma palmarū. Imminet autem mari mortuo 7 fuit in eo postea positū presidū romanoꝝ. De hoc dicitur Isai. xv. vbi dicit glo. q̄ vitula vocabatur p̄pter lasciuia constringens quia bis cōcussa. tercio terremotu corruit que robusta permansisset si post liberatōez nō peccasset.

De monte synai Ca. xxxvj.

Syna est mons cuius pars est oreb 7 ē in arabia ī puincia madian. De hoc monte dicit Josephus in li. ij. antiquitatū. Syna mōs est excelsus 7 ad pascua egregius optimas herbas ferens. Eratq; hec opinio ibi habitare deū 7 iō primitus ibi nemo pascebat oues quia pastores illuc ambulare minime p̄sumebāt huic monti appropinquās moyses p̄digiū vidit. s. ignem rubum cōburentem 7 eius viriditatez 7 florem nullatenus depascētē 7 eius ramos fructiferos nullo incēdio deuastentē. q̄uis flāma velox 7 vehemens nimis esset vnde de illo igne dñs ad moysen locut⁹ est. Itē idem li. ij. ascendit moyses in syna qui mons est excellentissim⁹ in illis regionibus 7 p̄pter altitudinem magnitudinis sue 7 scopuloz p̄ceritatem non solū est hominibus inaccessibleis. verū etiā cū labore videri pōt 7 quia sermo erat deum circa eum habitare erat terribilis 7 inacidibilis vniuersis. circa radices huius montis hebrei sua tabernacula locauerunt 7 ibi deus videre in igne 7 in nube 7 ipsum p̄sonaliter loquentē audire mernerūt. dicitur itaq; mons synai mons diuine habitationis angelice frequentatōis mons luminis 7 iustitiamatōis mons nubis 7 caliginis mons pluuię 7 rozis mons pascue 7 refectionis. mons sapientie 7 eruditōis q̄ de illo monte dñs moysen et populum instruebat 7 ei legem cōferebat mōs misericordie 7 promissionis quia inde bona inaudita populo p̄mittebat. mons iusticie 7 combinatōis. quia timorem inspicientibus inferebat. vnde mons fuit fulguris 7 choruscationis. mons tube 7 clangoris mons amicitie 7 cōfede-

ratōis. quia mediante lege populi in ibidem sibi sempiterno federe vniebat. mons mūdicie et puritatis. mons leticia 7 iocunditatis. quia nulli ad montem accedere potuerunt nisi qui mēte 7 corpore mundi erant ibi etiam qui mūdi erāt coram dño cum leticia comedebant 7 bibebant mons clementie 7 pietatis sine p̄piciatōis mōs sacrificij 7 orationis. Nam ibi dño immolabāt ac p̄cib; moysi 7 supplicatōib; deum sibi placatum 7 p̄piciū audiebant.

De monte syon. Capitulum. xxxvij.

Syon mons erat hierusalem super cuius verticē erat arx siue turris dauid ibi posita p̄ decore 7 defensione ciuitatis. In vno autem latere montis syon erat templū quasi medium iter arcem 7 inferiorem ciuitatez vt scilicet munitio arcis defenderet templum 7 tēpluz cum arce p̄tegeret ciuitatem. Et ideo sepe scriptura vocat hierusalem filiam syon quia sicut filia p̄tegitur a matre 7 subditur ipsi matri sic ciuitas inferior templo fuit subdita atq; arci. Tante autem auctoritatis 7 nobilitatis inter ceteros montes fuit mons syon q̄ non solū ciuitas hierosolima nec etiam ipsa iudea verumetiam vniuersalis ecclesia tam ex iudeis q̄ ex gentilibus congregata sepius in prophetis a monte syon denominatur sicut ibi. Fundatur in exultatōe vniuerse terre mons syon latera aquilonis ci. re. magni. Nam mos fuit magne altitudinis 7 sublimitatis. magne fortitudinis 7 firmitatis. magne plenitudinis 7 vbertatis magne pulcritudinis 7 amenitatis. maxime confidentie 7 securitatis maxie opulentie 7 locupletationis. maxime leticie 7 exultationis. perfecte iusticie a sanctificationis. mons doctrine 7 eruditionis sicut scriptum est Isai. ij. De syon exibit lex mons prophetie 7 reuelationis.

De selmon. Capitulum. xxxviij.

Selmon est mōs in tribu effraim iuxta cōfinium tribus manasse in quam ascendit aby malech quando dimicauit cōtra sichimitas vt dicit Hiero. 7 legitur Iud. ix. mons p̄e multitudine arborum densus 7 vmbrosus propter quod 7 selmō vmbra interpretatur. Est etiam mons irrigu⁹ aquis 7 ignib; niubus pinguis et pastuosus sicut dicitur i Psal. mox dealbabit in selmon mons dei mons pinguis.

De monte sophon. Ca. xxxix.

Dophin est mōs
in tribu effraim i loco armachen vn
de oriund⁹ fuit samuel vt dicit **Hie**
ro. Fuit autem locus in alto situs fertilis 7 gra
minosus. aquis irriguus. arboribus consitus et
deliciosus. **Saron** de quo dicitur **Isa. xxv.** est
mons inter montem thabor 7 stagnum tyberia
dis. vnde 7 tota illa regio saronā vsq; hodie est
vocata vt dicit **Hiero.** Omnis etiaz regio a ce
sarea palestine vsq; ad oppidūz **Joppe** saronā
dicitur. **Iuxta** montē istum campi sunt fertilissi
mi vt dicit glo. super **Isa. xxvij.** tam frugib⁹ q̄
fructibus valde apti.

De monte seon. Capitulum. xl.

Mōns seō de quo
dicitur **Deut. iij.** dicitur pars mon
tis galaad qui extenditur per deser
tum vsq; trans iordanēz vbi habitauit seon rex
amorreorum 7 cecidit in sortem ruben 7 gad et
dimidie trib⁹ manasse vt dicit **Hiero.** sup biere.
xlvj. ibi. **Ascendēte** galaad **z̄c.** quere supra de
monte galaad.

De monte semeron. Ca. xli.

Emeronē mons
de quo dicit. **ij. Paral. xij. ca.** mōs
in quo est modo sebastē vbi reliquie
Joh. baptiste. requiescunt vt dicit **Hiero.** i eo
dem quidem monte prius edificata est samaria
a qua 7 tota regio postea ē vocata. hec ciuitas
ratione montis fuit fortissima 7 ad expugnādū
difficilima. **Uñ** 7 reges assyriorum miris sum
ptibus 7 belloz maximis apparatibus eam tri
bus annis cōtinue obsederunt 7 vix propter fa
mis angustiam contra ipsam preualere viribus
potuerūt. **Immo** vt dicit **Hiero.** 7 **Joh. n̄** q̄
eam expugnassent si ipsius habitatores deum
israel ad iracundiam prouocantes plenam con
fidentiam habuissent in domino 7 ipsius legem
nullatenus reliquissent. **Istius** montis propri
etates quere supra de montibus israel 7 ibi ple
ne inuenies.

**De monte seyr. Capitulum qua
dragesimūsecundum**

Mōns seyr de quo
sepius habetur mentio in scriptura
est idem qui 7 mons edon de quo su
pra sufficienter dictū est. quere de monte edon
sue esau. trinomius enim erat esau.

De monte tabor. Ca. xliij.

Tabor est mons i
medio cāpo gables vt dicit **Hiero.**
sup biere. c. xxvj. 7 ē mōs mira rotū
ditate sublimis distās a dyacesarea .x. milibus
ad orientālē plagam 7 fuit in confinio zabulon
ysachar 7 neptalim. **Hic** mons inter toti⁹ ter
te promissionis montes maxime est famosus ra
tione situationis fertilitatis amenitatis fortitu
dinis 7 firmitatis. gleba eniz illius montis ē fer
tilis vineis oliuis 7 alijs arboribus fructiferis a
bilis aer ibi est salubris ros frequens 7 dulcis.
ymber tam temperaneus q̄ serotinus medio
cris. ibi arborūz proceritas que non deponunt
hyeme vel estate comam vel virorem suum. ibi
auium multigenarum canorus sonitus 7 cano
ra suauitas quarum voce afficit auditus. pena
rum varia dispositione ad earum aspectum p
uocatur visus i carnū suauitate delectatur gu
stus. 7 ideo multi sunt ibi aucupes auiculis locū
istum frequentantibus retia 7 tendiculas impo
nentes sicut dicit **Hiero.** super illuz locū **Dise**
iiij. quasi rete impansum super montes thabor
z̄c. **Super** omnia autem montem istum reddit
cōmendabilem presentia saluatoris in hoc mō
te docuit. in hoc gratia orationis pernoctauit. i
hoc monte aliquando pauit populum 7 taz spi
rituali q̄ corporali pabulo recreauit. in huius
montis etiam supercalio coram discipulis suis
se transfigurare voluit 7 future claritatis glori
am in suo corpore discipulis reuelauit.

De ziph. Capitlm. xliij.

Ziph mōs ē squa
lidus 7 ymbrosus in quo latuit da
uid quando fugit a facie saul 7 est iux
ta carmelon in monte carmeli in quo nabal car
melites quondam habitabat qui fuit de stirpe
caleph vt dicit **Hiero.** **Est** autem mons mul
tum nemorosus dumis 7 arboribus infructuo
sis consitus 7 saltuosus feris 7 ibicibus parui⁹
speluncis 7 antris plenus 7 plurimum cauerno
sus. 7 ideo fugitiuis 7 latere volentibus congru
us est 7 ignotis transeuntibus periculosus.

De collibus. Capitlm. xlv.

Ollis est tumor
terre breuis terre planitiem transcē
dens 7 ad montis altitudinem nō at
tingens. **Collis** enim monte est inferior s̄ terra
altior. 7 dicitur tumor quasi tumens tell⁹ vt
dicit **Isid.** vñ solent colles mōtiū esse pedes. n̄
de collib⁹ ad mōtes solem⁹ ascēdē altiores. **Et**

dicuntur colles a colendo. qz cuz minori labore coluntur q̄s montes 7 plus q̄s montes ab omnibus incoluntur 7 inhabitantur plus aeri et calori solari q̄s inferior terra exponuntur. 7 iō fructus in collibus ad maturitatem citius perducuntur. ymbre et rore celesti plus colles q̄s valles perfundant. 7 ideo fructus accrescentes in collibus alijs dulciores 7 sapidiores inueniuntur. Itē inter infimam terre superficie 7 sumam montis altitudinem tenēt colles mediū quo ad situm. 7 ideo aer crassior et spissior est in colle q̄s in monte. purior ho 7 subtilior est q̄s in valle. Puriores em̄ 7 nobiliores recipiunt colles impressiones et influentias a superioribus q̄s valles 7 ideo tam fructus q̄s gramina sunt in collibus salubiora q̄s in vallibus et alijs partibus meliora vt dicit Constan. Itē colles citius recipiunt radiorū solis illuminationem q̄s valles 7 velociorem a nubibus irrogationē. De montibz etiā descendunt torrentes 7 riui super colles 7 de collibus deriuantur ad campestria et ad valles

De valle.

Capitulum. xlvj.

Vallis est terra decliuis ac depressa in montium medio collocata vt dicit Isido. Est autem vallis aquarum a riuis fontium defluentium receptaculum 7 vehiculum. vñd patet q̄ valles a riualis ex montibz emanatibus irrigantur 7 ex illoz circumfusioe in floribus secundantur. frōdū et florum virore citius decorant a montium et collium elevatione obumbrant. In vallibus etiā fit maior radiorū solarium p̄cursus ac cōfractio ac constans. Et iō callidiores impressiones. in vallibus q̄s in montibz generant p̄pter quod in vallibus citius q̄s in montibz resoluuntur niues ex quarū diffusione loca circumiacentia humectantur vt dicit Macro. Et ideo valles calide turbide grosse 7 vaporose p̄ experientiam iudicantur. quarum habitatores calidis 7 humidis passionibus sepius molestant vt dicit Consta. Domus et edificia in vallibus p̄stituta minus v̄torū et tēpestatiū incōmodis p̄pelluntur q̄s illa que in montibus collocantur. nam montium obiecta tuentur. 7 a procellaz inundantiū impetu defensantur. terremotu incole vallium raro infestantur cui ratio est quia partes terre in valle residentes magis comprimunt. et sibi uicem fortius adunantur. Et ideo venti illas partes difficilius penetrāt 7 subintrant. p̄pter qd partes ille quia minime sunt concaue 7 porose minime a ventorū subintrantium impetu aguntur propter quod non mouentur vt dicit Are

stoteles. Ad valles etiam confluunt sordes et ibi diutius reseruantur. propter aeris corpulentiam valles citius q̄s montes grossis 7 fumosis vaporibus obnubilantur 7 densioribus tenebris obscurantur. Unde partes vallium plus q̄s montium profundantur ad centrum et a celi circūferentia plus elongantur. Item ex aquarum multiplici concursu 7 limi ac luti obiecti paludes quasi inuadabiles i vallibus frequentissime coadunantur. 7 loca ad transuadendū difficilia inueniuntur. Item ex humorū abundātia carices 7 gramina in vallibus maxime nutriuntur. salices 7 alie infructuose arbores in vallibus pl̄ q̄s in montibus crescere dinoscuntur.

De campo.

Capitulum. xlvij

Campus s̄m ysi do. est terre planicies nec depressa vt vallis. nec erecta vt montes. et iō quia equalis est pedibus campus est vocatus. a camis greco quod breue vel egle dicitur in iatino. Et est campus locus planus. et incultus. nec vomere sulcatus nec stercore impinguatus. sed potius de ambulationi vel reductioni aut militari exercitationi iuxta ciuitatum habitacula deputatus locus sc̄z cōmunis et publicus omnium aspectibus expositus vsibus republice ascriptus nulli p̄prius sed omnium vtilitatibz assignatus.

De agro.

Capitulum. xlvij.

Ager vt dicit ysi dorus. libro. xv. Dicitur eo q̄ in eo aliquid agatur. Omnis em̄ ager vt ait Varro. aut est aruus id ē sationalis aut con situs. id est arboribus aptus aut pascualis. q̄a herbis tm̄ pro animalibus vacat aut florens ortus sc̄z floribus et apibus aptus. Unde s̄m antiquos ager est terra culta. rus ho terra inculta vt silua et pascua in qua tam pecus q̄s lac haberi potest vnde 7 rusticus nominatur. nā agrestium hec p̄ria 7 ociosa felicitas est vnde 7 ager dicitur q̄s pascuus. quia a diuisoribus agrorū vicinis pascendi gratia est relictus sicut alluuius dicit ager. quem paulatim flum̄ in agrum reddit sic et artifinius dicit ager quia a certis lineaz mensuris nō continetur sed arcetur finis eius obiectu montium 7 artium et etia flumiorū. sic et noualis ager dicitur primū p̄scissus. siue qz alterius annis vacat et renouet suas vires. Noualia enim semel cum fructu erunt et semel vacua sine fructu permanebūt. Aliquando etiam

dicitur ager squalidus quasi excolidus sic dicitur
eo quod a cultura iam exierit sicut exconsul eo quod a con-
solatu iam discesserit. aliquando dicitur ager vligino-
sus id est semper humidus. nam humidus dicitur quod
quandoque siccatur. vligo autem est humor terre na-
turalis ab eo nunquam recedens. **Hucusque Isidorus.**
li. xv. ca. xiiij. Ager est igitur locus exercitij labo-
ris et sudoris. nam cum labore ager excolitur ligo-
ne percutitur foditur enertitur vomere aperit-
tur semine seritur. rastro tegitur. rore et ymbre
profunditur. spinosis sepibus circumdatur et muni-
tur hyeme gela et frigore constringitur. in esta-
te est et a caumate vritur. in vere sine verno tem-
pore colitur. in autumnno collectis fructibus ite-
rato profcinditur vomere et sic alternatis labori-
bus continue lacessitur.

De predio.

Capitulum. xlix.

Predium dicitur quasi preuidium eo quod si-
bi a patrefamilias in omnibus preui-
detur. Et est proprie locus in quo a patrefami-
lias in medio agrorum suorum domicilium pre-
paratur. vel dicitur predium eo quod antiqui agros
quos bello ceperant prede nomine possidebant
ut dicit Isidorus.

De prato.

Capitulum. l.

Pratum est cuius
feni copia armenta tuentur. cui vete-
res romani nomen dederunt eo quod sit
locus qui protinus est paratus. quia culture laborez
non requirit ut dicit Isidorus. Et ideo talia lo-
ca dicuntur prata. quia ad fenum et ad gramina
sunt parata. Prata siquidem fluminibus. rivu-
lis et fontibus irrigantur. et ideo propter humo-
ris abundantiam herbarum radicibus nutrim-
tum continue ministrantem herbis et floribus
diuersi generis decorantur. Et ideo propter ver-
nantem et virentem quam pretendunt pulcritu-
dinem prata ridere dicuntur. Prata etiam suo
virore delectant visum suo odore afficiunt olfa-
ctum. graminum suorum sapore reficiunt gustum.
pratorum herbe et flores mellis apibus admini-
strant. lactis copiam in armentis et gregibus ge-
nerant et augmentant. vulnera curant et contra
diuersos morbos remedium prestant.

De deserto.

Capitulum. li.

Desertum est ter-
re spacium sic dictum quia ab homi-

num frequentatione et habitacione deseritur. nec
ab hominibus colitur nec inhabitatur ut dicit
Isidorus. Et hoc contingit aliquotiens propter ter-
re sterilitatem siue aeris intemperiem seu propter
aquarum et fontium defectibilitatem siue propter
hostium vastitatem. unde desertum est incultum
spinis ac sentibus plenum reptilibus et veneno-
sis animalibus peruium bestialibus et ferarum silue-
strium domicilium. fugitiuorum et latrocinantium
habitaculum. terra sitis et ariditatis. terra estus
et squaloris. terra vastitatis et horrois. terra de-
nig et eroris. nam in deserto vie sunt tenues. cal-
les et semite non sunt tute. miricis et alijs fructi-
bus infructuosis consistit atque plane arenose la-
pidose puluerulente fetulente. et alijs incomo-
dis itinerantibus plurimum onerosa. Et dicitur
deserta ut dicit Isidorus. quia non feruntur. vn-
de loca siluarum et montium que a semine vacua
deseruntur deserta nuncupant. non minus tamen
deserta dicuntur loca prius inhabitata et post
casu aliquo desolata ut dicit idem.

De heremo.

Capitulum. lii.

Heremus autem
est inuia solitudo a paucis nisi a feris
et bestiis habitata. unde heremite di-
cuntur homines deserta solitudinis appetentes
se ab aspectu hominum sequestrantes. Dicitur
hec heremus mihi pro contrario ab heredo es. quod
pauci ibi herent atque manent. vel dicitur here-
mus quasi herens humus quia dura et compa-
cta solet esse terra. que heremus vel solitudo vsu
aliter est vocata. In locis autem heremiticis et so-
litarijs fere siluestres liberius quam in alijs locis eu-
gantur. securius promozantur. Ibidem etiam pro-
pter nemorum spissitudinem et siluarum multitu-
dinem volucres siluestres dulcius modulantur
Ibidem etiam nidificant et conuersantur. et ideo
propter ferarum multitudinem et auium frequen-
tiam. talia loca quamuis sint solitaria aliquan-
do a venatoribus frequentantur ibi etiam au-
cupum laquei et retia sepius occultantur. Ta-
lium etiam locorum habitatores pluribus la-
boribus exponuntur. nunc gelu nunc estu exu-
runtur. nunc rore nunc ymbre nunc pruina nunc
niue perfunduntur. raro nisi forsitan a latronibus
vel venatoribus inquietantur. et ideo locus he-
remiticus quamuis multum habet afflictionis te-
dit et laboris. plurimum tamen obtinet comodo-
di et quietis.

De antro.

Capitulum. liij.

Antrum ab atro

est dictus eo quod atrox tenebris et horridus est suffulsum ut dicit Isidorus.

Est enim proprium bestiarum in cavernis manentium latibulum in quibus latitantes prede insidiantur. et ideo specus a specularando antrum dicitur quia inde post suas predeas diligenter speculantur ut dicit Isidorus. Est autem antrum in estate frigidum. in hyeme vero calidum. et fetidum aialium nutritis et occultatis est aptum ex sudoribus autem et vaporibus aialium fetidum est et corruptum.

De fossa.

Capitulum. liij.

Fossa a fodiendo

Est dicta eo quod sit terra viribus et ingenio fodientium profundata. quoniam quanto plus in sua superficie terra accumulata erigitur. tanto inferius amplius profundatur. et quanto altior est et profundior tanto eius transitus difficilior et piculosior invenitur. quam quilibet cadendo facillime ingreditur. sed post casum de ipsa facilliter non exitur. ut dicit Gregorius. Ideo etiam dicit Hieronymus super Ezechiel. xix. Leo in foueis capitur. Nam facta fouea onis vel capra in eius fundo ponitur. cuius odore allectus leo foueam prede gratia ingreditur. sed postquam eam ingressus fuerit ibidem. ne exeat detinetur. Fouea etiam intra foueam a latere ad modum spelunce foditur que ad modum cistule prepaet que de facili clauditur et de difficili aperitur. Quando ergo leo videt se non posse de prima fouea egredi. timens venatorum venabula latendi gratia secundam foueam ingreditur. et ibi in cauea ad hoc parata clauditur capitur et captus detinetur ut dicit Hieronymus. Fosse etiam utiles sunt et necessarie quoniam fossatis civitates et castra ne hostibus pateant muniantur. Fossatis insuper terrarum spacia et habitaculorum termini ab invicem dividuntur. replentur nihilominus fovee aquis in quibus pisces et reptilia diversi generis nutriuntur. unde et fouea quae fouens aquas est dicta. nam in foueis fouentur et seruantur aque nunc fluxibiles nunc stativae nunc eas subintrant torrentes et pluviae. nunc in eis erumpunt capita fontium et scaturiunt rivuli aquae vivae. Summa vero et precipua et omnium munitio fortitudo et tutela solet esse fouea quando in lato et in longo in alto et in profundo ordine congruo est parata. nam inaccessibilis est locus sic munitus nisi agere navigio vel ponte talis fouea transeat ut dicit Hieronymus.

De spelunca.

Capitulum. lvi.

Spelunca est fo-

nea subterranea a specularando dicta. quia propter sui latitudinem ad circumspectandum est apta. latum enim est et a parte luci expositum habet introitum sed in fine finem siue terminum habet artum. Unde spelunca locus est subterraneus. prius quidem evidens et lucidus in ingressu. deinde obscurus et turbidus in progressu tandem durus artus et hyspidus in egressu si tamen egressus aliquis poterit inveniri ut dicit Damianus. In locis autem mineralibus ubi effodiuntur lapides et metalla potissime sunt spelunce que quidem ratione extractionis lapidum seu metallorum remanent vacuae. quibusdam tamen columnis siue alijs appodiationibus ne corrumpantur sunt fulcite. Sepe tamen vel nimia mole terre columnae ille desuper aggranate. siue proprie materie mollicie resolute siue fundi inferioris humore relaxate corrumpunt et sic omnia in illis speluncis existentia obruunt et profundunt. unde in speluncis manere piculosum est et difficile. tamen quoniam frigide sunt et humide obscure in stabiles et incerte. tamen etiam quia hyspide et dure in superficie graues et in infimo percaue et profunde. Sunt etiam loca congrua occultationi ferarum et habitationi foridum et immunditiae depositioni serpentum et aliorum reptilium mansioni.

De caverna.

Capitulum. lvj.

Caverna est terra

concauata a cavando dicta eo quod partes terre concaventur et profrentur a reptilibus et ab invicem vel per partium compressionem siue evacuationem et eiectionem dividantur. In cavernis siquidem mures et reptilia et vermes suas faciunt mansiones ad quas confugiunt quoniam timeant vel vident sibi imminere ab extrinseco aliquis lesiones. Ad cavernas etiam tam lapidum quam arborum quoniam confugiunt volucres columbe scy et turtures. quoniam videtur aquilas et accipitres in aere venientes. Similiter herinacii cuniculi et lepores fugiunt ad cavernosos lapides quoniam audiunt canes vel presentiant venatores. In cavernis etiam tares terre quam arborum mellificant sepe apes. nidificant quaedam volucres. latitant etiam in cavernis colubri et serpentes qui sepe ledunt et pungunt venenoso morsu homines et bestias ad tales cavernas appropinquantes. terra insuper quoniam est ex se cavernosa et spongiosa patitur sepe motum et agitationem ex vento subintrante poros suos et replente ex agitatione generat esse motum ut dicit Aristoteles. Explicit liber. xiiij.